בס"ד

ויצא
תשפ"ג

גליון תמ"ג

תורתו בקהל חסידים

דברי תורה, סיפורים ומשלים

מאת המנהל הרה"ח ר' יצחק אהרן קליין שליט"א

סיפורי הפרשה

ויפגע במקום

ברש"י, פגיעה לשון תפילה.

איתא במאור עיניים, שהכתוב מרמז להתפלל על גלות השכינה שנקרא מקום, כמ"ש: ברוך המקום ברוך הוא. ובדומה לזה פירוש הרה"ק מנשכיז זי"ע, דבעת ההוא ראה יעקב את חרבן ביהמ"ק וכל הד' גלויות, והיה בצער גדול עד שלא הי' יכול להתפלל כלל ואעפ"כ חיזק עצמו להתפלל, והתפלל על הדורות הבאים שאפילו אם יהיו במצב קשה עכ"ז יוכלו להתחזק ולהתפלל. וזה הרמז כאן שיעקב אבינו התפלל שבאיזה מקום ובאיזה מצב יוכלו להתחזק ולהתפלל להשי"ת.

עוי"ל שיש כמה פעמים שנמצאים בסביבה שאין עובדים את ה' כראוי, ויש בני אדם שתולים הסיבה באחרים, שאינם מתפללים ואינם לומדים בטענה שא"א במקום הזה מחמת אנשים פורקי עול, ואילו הייתי במקום אחר הייתי עובד את ה' כראוי. זה אינו סיבה, כי אם סיבב ה' אותו למקום הזה כי נראה שכאן אין סיבה להימנע לעבוד את ה' והמניע מצד עצמו שלו.

(בית אהרן)

ואנכי לא ידעתי

ברש"י, כי אם ידעתי לא הייתי יושן. ובאוה"ח הק', לא הייתי יושן בלא הכנה מקודם שאהי' ראוי לקבל הנבואה. והיה ענין גדול בדווקא מן השמים שלא יכל יעקב לעשות הכנה לנבואה זו, כי מעשה אבות סימן לבנים וע"י שהי' ישן בלי הכנה ועכ"ז זכה לכל ההשפעות טובות עי"ז המשיך גם לדורות הבאים, שאע"פ שיהיו בבחינת שינה ולא יוכלו לעשות הכנה כראוי יעזור להם ה' ויוושעו כמות שהם. וכן מצינו בחזקי' המלך שאמר 'אני אישן על מטתי ואתה ה' תלחום מלחמתי', וכן הי' שה' עזר לו בלי הכנה וכן יהי' תמיד עם בני"י שלא יוכלו לעשות הכנה אעפי"כ יבוא להם כל ההשפעות והברכות.

(כתר תורה)

ויצא יעקב מבאר שבע

איתא בחז"ל, שיעקב הלך לביהמ"ד של שם ועבר ונשתהה שם י"ד שנים, כי ידע שהלך לבית לבן הארמי ויצטרך להתעכב שם ומה יעשה שלא יחטיאנו לבן, ולכן חיכה שיעבור רוב שנים שלא חטא ואז מובטח לו שלא יחטא עוד, ואז היה בן ס"ג שנים כשהגיע לחרן ולכן עשה חשבון שישאר בביהמ"ד של שם ועבר ואז יעבור רוב שנותיו ושוב לא יחטא.

(ישמח משה)

ויתן לו את רחל

וקשה, האיך נשא יעקב ב' אחיות שעתיד התורה לאסור. וי"ל כי השטן מקטרג תמיד כשרוצה הקב"ה להוריד נשמה קדושה מאד ולכן היו צריכים להערים עליו וכן בכל פעם שצריך נשמה קדושה לרדת לעוה"ז אז כדי שלא יקטרג השטן צריך להיות מעורב קצת עבירה בדבר שנוגד לקדושה ואז השטן מובטח בחשבו שמאיסור לא ייצא נשמה גדולה ואז משתתק השטן. וכגון אצל לוט ובנותיו, יהודה וכלתו, עמרם עם דודתו, בועז ורות, שהיה עתיד לצאת מהם חוטר קדושה היו עושים כדמיון האיסור כדי לבלבל השטן.

(מדרש תלפיות)

הנה אמתה בלהה ואבנה גם אנכי ממנה

ידעו מספה"ק שאות ה' מהשם הנכבד היא אות לבנים, וסימן לדבר ה"א לכם זרע, ולכן לאה בלהה זלפה יש בהם אות ה' וילדו בנים אבל לרחל אין בשמה אות ה' המסוגל לבנים ולכן אמרה שיעקב ישא את בלהה ואז אחד מן שניי הה' יהי' סגולה לבלהה וה' השני יהי' סגולה לרחל וזה ואבנה גם ממנה.

(אגרת הטיול)

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה

ידוע שארץ ישראל גבוה מכל הארצות וכל יציאה ממנה לחו"ל נקרא ירידה, כמו: וירד אברם מצרימה, וא"כ הי' צריך לכתוב וירד יעקב מבאר שבע וכו'. אלא י"ל כיון כשיצא יעקב מבאר שבע הלכה קדושת ארץ ישראל עמו ודבקה בו, ולכן לא היתה יציאתו ירידה כי לא ירד מקדושתו, וממילא פנה זיוה והדרה שהלך הזיו וההדר עם יעקב ונעשה המקום פנוי מן ההוד והזיו - שהלכו עמו לחרן.

(קדושת לוי)

אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי

ויש להבין, אם יעקב לא היה אף פעם במקום הזה מהיכן ידע שיש ה' במקום הזה, וא"כ מדוע היה צריך לומר 'ואנכי לא ידעתי', הרי זה פשיטא. וי"ל שכוונתו היה לומר עפ"י דאיתא בגמרא שחלומות באין עפ"י הרוב מהרהורי לבו של אדם, ולכן לא חולם איש שפיל נכנס בחור של מחט, וא"כ אולי הרהר יעקב שה' נצב עליו וסולם מוצב ארצה וכו' וכל מה שנתברך היה עפ"י הרהורי לבו, לכן אמר שמעולם לא ידעתי ולא עלה על לבו שה' נצב עלי וכו' אלא בודאי חלום אמת הוא.

(הנוכח התורה)

ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו

כתב רש"י הק' שהיה ירא מפני חיות רעות. יש להבין את יעקב הצדיק, למה פחד עכשיו יותר משאר הפעמים שהיה בדרך מעת שהלך מאביו. וי"ל דהנה יעקב השביע את עשו בעת שקנה ממנו הבכורה ועכשיו רודף אותו כדי לעבור על השבועה ורוצה להורגו על שלקח

והנה ה' נצב עליו

ה'**פני מנחם**' בהיותו כבן תשע שנים שאלו אביו בעל ה'אמרי אמת' זצ"ל, יעקב אבינו ראה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, מדוע לא ניצל זאת לעלות גם הוא השמימה. ענה הבן "והרי זה היה חלום", שאלו ה'אמרי אמת' אם כן אפוא, היה צריך לחלום לו, כי הוא עולה השמימה. ענה הבן החכם בפסוק כתיב "והנה ד' נצב עליו", ואם ד' כאן, לשם מה יעפיל לחפשו במקום אחר, ונתרצה האמרי אמת מאוד מתשובתו זו.

ועתה הלך הלכת כי נכסוף נכספת למה גנבת את אלהי

בישיבת החתם סופר בסוף זמן הלימוד כשעמדו הבחורים לנסוע לביתם, ניגש אחד מהם להתפלל לפני העמוד, אבל התפלל במרוצה מאור והבליע התיבות, אמר לו החת"ס כתוב 'הלך הלכת כי נכסוף נכספת' מילא עצם הנסיעה לבית מובן כי נכסוף נכספת לבית אביך, אבל 'למה גנבת את וכו' מדוע חטפת את תיבות התפילה.

ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו

מתנגדי ה'ייטב לב' זצ"ל זרקו פעם אבן גדולה לבית הרה"ק דרך החלון, וב"ה לא ניזוק שום איש כשהבחינו אנשי הבית תמהו למאוד לראות שהחור שנהיה בחלון קטן מהאבן הגדול שחדר דרכה, וענה להם ה'ייטב לב' בבדיחותא שבאמת זרקו אבנים קטנות הרבה, אך האבנים התחילו לריב מי ינוח על ראש הצדיק ונעשה נס ונהפך לאבן אחת.

התחילו האבנים מריבות זו עם זו עלי יניח צדיק ראשו. (רש"י)

פעם הגיע המושל הטורקי לבקר את רבה של ירושלים הגאון ר' יוסף חיים זוננפלד זצ"ל וכיבדו ר' יוסף חיים לשבת, והכיסאות בבית הגרי"ח היו עשויים מרשת קש, ולא סבל את כובד משקלו של המושל, וכשהתיישב עליהן נקרע הרשת ונפל המושל ארצה, ופייסו הגרי"ח ואמר לו, אצל יעקב כתוב שכל אבן רצתה שעלי יניח הצדיק את ראשו ונהיו אבן אחת, וכן גם כאן, כל החורים ברשת רצו שהמושל ישב עליהם, ונהיה לחור אחת גדולה, ונהנה המושל ונתפייס.

רמז בפרשה

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה

הפסוק הזה מרמז בר"ת את שעבר על יעקב, **ו**'יצא **י**'עקב **צ**'דיק **א**'ז **י**'שא **ע**'שו **ק**'ולו **ב**'בכי **מ**'יד **ב**'א **א**'ליפז **ר**'שע **ש**'הוא **ב**'ן **ע**'שו **ו**'יתן **י**'עקב **ל**'ו **כ**'ל **ח**'פציו **ר**'ק **נ**'שאר **ה**'מקל.

ויספר ללבן את כל הדברים האלה:

מרומז בפסוק זה בר"ת מה שסיפר לו, 'את כל הדברים האלה' ר"ת, **א**'ל **ת**'תמה **כ**'י **ל**'א **ה**'באתי **ד**'בר **ב**'רכוש **ר**'ב **י**'צאתי **מ**'שם **ה**'לך **א**'ליפז **ל**'קח **ה**'כל.

(רבי יהודה אסאד זי"ע)

וייקץ יעקב משנתו

ביחזקאל (י, י"ד) נאמר על מעשה המרכבה: "ארבעה פנים לאחד פני האחד פני הכרוב (צורת תינוק) ופני השני פני אדם והשלישי פני אריה והרביעי פני נשר". אותה דמות אדם החקוקה שם, היא דמותו של יעקב אבינו וכפי שמובא במדרש (בראשית רבה פרשה ס"ח) על הפסוק "והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו", שבשעה שהיו המלאכים עולים למעלה היו רואים אוקונין שלו, וכאשר היו יורדים למטה היו רואים את אותה דמות, מיד אמרו: "ישראל אשר בך אתפאר, אתה הוא שאיקונין שלך חקוקה למעלה", נמצא אם כן שהמלאכים הם אלו שגילו ליעקב עכשיו שדמות דיוקנו חקוקה על כסא הכבוד.

ולפי זה ביארו את הפסוק באופן נפלא: "וייקץ יעקב משנתו", כאשר יעקב הקיץ משנתו מיד אמר: "אכן" ראשי תיבות: "**א**'ריה, **כ**'רוב, **נ**'שר" "יש ה' במקום הזה" ואת זה ידעתי, אולם ו"אנכי" ראשי תיבות: "**א**'ריה, **נ**'שר, **כ**'רוב, **י**'עקב" "לא ידעתי", אלא דבר זה נודע לי רק כעת מאת המלאכים.

(רבי שמשון מאוסטופאלי זי"ע)

ויאמר לבן טוב תתי אתה לך מתתי אתה לאיש אחר

'תתי' במספר קטן בגי' 9 וכן לאה במספר קטן בגימטריא 9, 'מתתי' במספר קטן בגימטריא 13 וכן רחל במספר קטן בגימטריא 13 ולזה התכוון לבן באומרו 'טוב תתי אותה לך', ליעקב, 'מתתי אותה לאיש אחר', מתתי שהיא רחל לאיש אחר.

(רבי יהודה אסאד זי"ע)

והיו העטופים ללבן והקשורים ליעקב

כאן מרומז בפסוק סדר איש ישראל שקודם מתעטפים בציצית, ואח"כ מניחים תפילין, 'והיו העטופים' בטלית לבן, ואח"כ 'והקשורים' התפילין שכתוב שם 'וקשרתם אותם לאות' ליעקב.

גם יש רמז בזה שאבי הכלה נותן הטלית לחתן, והחתן מביא עמו התפילין, 'העטופים ללבן' יתן לבן ליעקב שהוא צד הכלה, 'והקשורים ליעקב' יעקב שהוא החתן יביא עמו התפילין.

לו הבכורה א"כ עשו עובר על השבועה, ואמרו חז"ל בשבועת לט, שאם אחד עובר על השבועה יש חלק בעבירה גם לנשבע וגם למי שהשביע אותו, ואמרו באבות פרק ה' חיה רעה באה לעולם על שבועת שוא וכיון שיעקב השביע אותו ועשו עבר על השבועה חשש מפני חיה רעה שזה העונש על עובר על השבועה. **(כתב סופר)**

ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש

ויש לדקדק, מדוע הצריך לפרט שהלחם יהי' לאכול והבגד יהי' ללבוש. וי"ל דלפעמים יש אביון שרואים איך הוא לבוש ונותנים לו סכום גדול שיקנה בגדים טובים, והוא עושה חשבון שדי לו בגדים פחותים ומשאר הכסף יקנה אוכל, וא"כ הוי בגד לאכול. וכן יש שנותנים לו ממון שיקנה סעודה דשנה לחם בשר ודגים וכל מטעמים ומסתפק באוכל מועט וקונה בגדים בשאר הכסף, וא"כ הוי לחם ללבוש. ולכן ביקש יעקב שלא יצטרך לכל זה אלא לחם כולו הי' לאכול ובגד כולו יהי' ללבוש.

אם יהי' אלוקים עמדי

יש לתמוה מדוע הזכיר יעקב שם אלוקים שהוא מדת הדין. וי"ל שרצה לזכות למדרגה כזו שגם מדת הדין יסכים שיהי' לו השמירה והשגחה פרטית עליו ויגיע לו הכל מצד הדין ולא מצד הרחמים. **(דברי אבי ז"ל)**

עוי"ל דאיתא בתנא דבי אליהו, שאדם אחד הלך למסחר ופגע בו אלי' הנביא ולימד אותו שיאמר שהולך לעסוק במסחר בעזרת ה' יתברך ולא רצה האיש לומר כן ואבד ממונו וכן פעם שני' ולא רצה ובפעם השלישית אמר המילים בעזרת ה' יתברך וחזר אליו כל כספו שאיבד וזה נרמז בנדר יעקב אם יהי' אלוקים עמדי. **(משכנות יעקב)**

ויצא יעקב

לכאורה יפלא איך עשה יעקב לעבור על דברי אביו ששלחו לישא אשה והוא הלך ללמוד י"ד שנים בבית המדרש, אלא י"ל שיש מחלוקת במס' קידושין אם ילמד תורה ואח"כ ישא אשה או ישא אשה ואח"כ ילמד תורה ומסיק שם הא לן והא להו וביאר בתוס' שאין כאן מחלוקת אלא בני א"י שהם עשירים ופרנסתם מצויה ישאו אשה ואח"כ ילמדו תורה אבל בני בבל שהם עניים אז ילמדו תחילה ואח"כ ישאו אשה כי כשרחיים על צוארו לא יוכל לעסוק בתורה ולפי"ז מיושב שכאשר יצא יעקב מבית אביו היה לו ממון מספיק ואז היה לו לישא אשה אבל כיון שבא אליפז ולקח לו הכל נעשה עני ואז ההלכה שילמוד תורה ואח"כ ישא אשה לכן נכנס ללמוד בבית שם ועבר ואח"כ הלך לישא אשה. **(רבי יהודה אסאד)**

ויהי בבוקר והנה היא לאה

וברש"י הובא שרחל מסרה הסימנים שאמר לה יעקב ללאה, הנה כשדוד המלך הספיד את אוהבו יונתן בן שאול אמר צר לי אחי יונתן נעמת לי מאוד נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים, וצריך ביאור שדימה זאת לאהבת נשים,

ונראה ליישב הנה יונתן היה אמור לרשת את מלכות אביו ובכל זאת תמיד שמר במסירות נפש על דוד כשרצה שאול להרגו ומסר לו מרצונו הטוב את מלכותו, כמ"ש ואתה תמלוך על ישראל, ומהיכן קיבל כח זה לוותר על מלכותו למען אוהבו, אלא זה בא לו כי היה מצאצאי רחל, כי שאול היה משבט בנימין, שנולד מרחל, שגם היא מסרה את מי שהיה צריך להיות בעלה לעתיד, לאחותה כדי שלא תתבייש, ואפילו במחיר שהיא מפסידה את ביתה שממנה יצא בית ישראל לעתיד ויכלה ליפול לידי עשו, וזה מה שאמר דוד בהספדו על יונתן שהמדה הזאת של יונתן באה מאהבת נשים צדקניות שהכוונה על רחל שמרוב אהבתה ללאה ויתרה על הכל וכן עשה יונתן מרוב אהבתו לדוד, שבא מלאה, ויתר לו על הכל.

(הרמ"ע מפאנו)

לא יעשה כן במקומינו

לבן ענה ליעקב שבמקומינו הרמאים "לא" פירושו "כן" ו"כן" פירושו "לא" לכן אל תבא אלי בטענות "למה רימותני". **(שמעתי)**

אעבדך שבע שנים

כתב רש"י הק' שזהו ימים אחדים שאמרה רבקה ויש להבין איך משמע במילים ימים אחדים שהכוונה שבע שנים וי"ל שימים זה שנה כמו שמצינו ימים תהי' גאולתו ואחדים זה המספרים עד שבע כי כך סופרים בשמיטה את השנים ואחרי שבע השנים מתחיל שמיטה שני"ה ולא סופרים שמונה תשע וכו'.

(הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א)

וירא ה' כי שנואה לאה

חלילה לומר שיעקב הצדיק שנא את לאה הצדקת אלא הכוונה שראה ה' איך שלאה עשתה פעולות שתהי' שנואה בעיני עשו ולא ירצה לקחתה כי היה ידוע בפי הבריות הגדולה של לבן לגדול של יצחק, והקטנה לקטן ולכן ראה ה' בצדקתה ונתן בקשתה ונשאה ליעקב ותלד בן וכו'. **(מרגניתא דרבי מאיר)**

ויאהב גם את רחל מלאה

יש לפרש שיעקב הצדיק אהב את רחל מלאה בגלל שמסרה הסימנים ללאה, ולא הקפיד עליה כי האמין בה' ובהשגחה פרטית כי זה רצון ה' כעת.

(אמרי שפר)

ויקץ יעקב משנתו ויאמר

סופי תיבות ציבור לרמוז לנו שאם רוצה אדם להתפלל בציבור צריך לקום משנתו בזמן הקבוע שלא יעבור זמן קר"ש וזמן תפילה. **(ספה"ק)**

הידעתם את לבן בן נחור

וקשה הרי לבן היה בן בתואל ולא בן נחור אלא אם היה מזכיר את בתואל היה לו לקלל כי כתוב זכר צדיק לברכה ושם רשעים ירקב ולא רצה כאן שיקללו אותו כי הולך לשאת את צאצאיו. **(רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל)**

הגידה לי מה משכורתך

יש להבין מה בער ללבן לשלם ליעקב משכורת אולי יעקב ישמור הצאן בחינם תמורה שנותן לו לגור אצלו על כל צרכיו, וי"ל כי ידע לבן ששומר חינם פטור על הכל וידע שיש הרבה גנבים שם בעיר, ויגנבו מיעקב מהצאן בלילה ורצה שיעקב יתחייב בכל הגניבות לכן רצה לבן לשלם לו שיהיה נקרא שומר שכר שחייב בגניבה ואבידה.

וישמע לבן את שמע יעקב

מה שמע על יעקב ויש לומר ששמע על גבורתו שהוריד האבן מעל פי הבאר כמוריד הפקק מעל הצלוחית ולמה הראה זאת כי חשב לבן איך אתן את בנותי הצעירות שלפי רבינו בחיי היתה רחל בת חמש שנים ולכן אמר אעבדך שבע שנים שתהיה ראויה לבנים לאיש אשר

א מעשה

העיר אורשיווא אשר במדינת רומניה עיר קטנה היא, הקהילה היהודית שבה גם היא הייתה קטנה ורובה יהודים פשוטי עם. כמה משפחות נכבדות היו בה, ואחת מהן הייתה משפחת שוורץ. השושלת החלה בימי הסבא הרב יצחק אייזיק שוורץ שהגיע לעיר הרומנית היישר מספסליה של ישיבת פרעשבורג, שם קנה תורה בימי בחרותו מפיו של הכתב-סופר.

גדול בתורה היה ר' יצחק אייזיק, אלא שהוא לא רצה לעשות תורתו קרדום לחפור בה ואף לא עטרה להתגדל בה, הפסוק "יגיע כפיך כי תאכל - אשריך וטוב לך" היה נר לרגליו. עם הגיעו לאורשיווא, בה נישא, החל מתעניין בחיי המסחר שלה. אותם ימים החלה מתפתחת תעשיית הנקניק, בתי חרושת לנקניק נפתחו בערים שונות בעולם. חיש-קל נתגלו כישרונותיו הכלכליים של ר' יצחק. הוא קלט מהר מאד את סודות המקצוע, וכדי לעמוד על מהות העניין לכל עומקו, נסע לאמריקה וסייר במפעלי התעשייה שהיו אז בראשית התפתחותם. משמים חננו אותו בלשון לימודים, והוא נשא חן בעיני מנהלי בתי החרושת הגדולים לנקניק. למרבה הפליאה ניאותו הללו ששמרו על סודות היצור מכל משמר, לפתוח את שערי המפעלים דווקא בפניו של הצעיר האירופאי בעל ההופעה היהודית-חרדית.

ר' יצחק מהיר קליטה היה, דברים שאחרים למדו בחודש, הוא תפס ביום. כיון שנפתחו בפניו סודות הייצור, קלט אותם במהירות הבזק ולמד אותם על בוריים. אותם מנהלים שלימדו אותו את סודותיהם הכמוסים ביותר, לא יצאו נפסדים בגינו, אדרבה, ר' יצחק בחריפותו שקנה בישיבה, לימד אותם איך לבצע שיפורי ענק במחירים אפסיים. הגיעו הדברים לכדי כך שבערים רחוקות ברחבי היבשת המתינו מנהלי מפעלים לביקור האורח היהודי מאירופה שלפי השמועה חולל פלאים.

כשחזר ר' יצחק לאורשיווא, מקץ שנתיים ומחצה, מצוייד בידיעות וסודות לרוב, לא המתין זמן רב. הוא גייס הלוואות בסכומי עתק בבנקים שבערים הגדולות, ומשכן לשם כך את כל הנדוניה שהעניק לו חותנו העשיר, את ביתו רחב הידיים, ועוד כמה וכמה שכיות חמדה שהיו ברשותו כירושה מאבותיו. כיון שעמד הכסף ברשותו, רכש מיד מגרש רחב בעיבורי העיר, שכר כמה עשרות פועלים חרוצים, ולא ארכו הימים ובעיר אורשיווא התנוסס לתפארה "בית החרושת שוורץ לנקניק".

מיד עם הקמתו התייצב המפעל "בשתי רגלים על הקרקע". ההצלחה האירה לו פנים מן היום הראשון. ר' יצחק השקיע במפעל את כל כישרונותיו ומרצו הבלתי נדלה, את כל הידע ורזי המקצוע שרכש באמריקה וכמעט את כל כוחותיו. סייעתא דשמיא גלויה ליוותה את המפעל מן הרגע הראשון והברכה שרתה בו.

'הנקניקים של שוורץ' הפכו מהר מאד ל'פירמע' בזכות טעמם הערב והמפולפל והניחוח מעורר התיאבון שבו הצטיינו, והיו לשם דבר בכל רחבי המדינה. ר' יצחק היה לגביר אדיר תוך זמן קצר.

כמעט את כל כוחותיו השקיע ר' יצחק בבית החרושת, אך לא את כולם. גירסא דינקותא לא נשכחה ממנו. הוא קבע עיתים לתורה בכל יום וכשהתרחב המפעל ונוספו לו פועלים, שכר מנהל עבודה שכילה את כל יומו בבית החרושת. שעותיו של ר' יצחק נותרו פנויות, והוא התייגע בתורה עם חברותות משך רוב שעות היום.

במרוצת השנים רכש לו ר' יצחק שם של 'בעל-בית' ירא ושלם שיראתו קודמת לחכמתו, וידו הפזרנית שפתוחה הייתה לכל דבר מצוה שנתבע לה זיכתה אותו בשם של אחד מגדולי נותני הצדקה בכל המחוז.

יכול היה ר' יצחק לישב בשלוה וליהנות משתי שולחנות, אלמלא קפץ עליו רוגזו של בנו יחידו ראובן. במעלליו התנכר הנער, ולא לטובה דווקא. מביני מדע חרצו עליו את פסוקם: "התפוח נפל רחוק מאד מן העץ"! שנות הילדות בתלמוד תורה עברו עליו בחלומות בהקיץ.

את הגיגיו העסיק בית החרושת של אביו, שעות ארוכות שוזר היה את חוטי דמיונותיו מה יעשה הוא לכשירש את אביו ויתמנה למנהל בית החרושת. "אני לא אהיה 'בטלן' כמו אבא", הרהר בלבו, "לא אשב כל היום בבית המדרש ואת הניהול אפקיד בידי אדם זר!"

מרורים האכיל ראובן את אביו ככל שהתבגר, לישיבה לא רצה ללכת, הוא מאס בלימוד תורה ובקושי ניאות להניח תפילין. את יומו היה מבלה בבית החרושת, מתרועע עם הפועלים הגויים ויוצא לרחוץ עם בניהם ה'שקצים' בנהר הסמוך. כשהביע בפני אביו את רצונו להתחתן עם בת אחד הפועלים הגויים, איים האב להדירו מכל נכסיו. על כורחו נשא ראובן בת ישראל לאשה...

סמוך לנישואיו פרק ראובן עול תורה ומצוות לחלוטין, אפילו שמו היהודי נרמס ברגל גאוה: איזידור היה שמו החדש, ואוי לו למי שקרא לו בטעות ראובן...

כמה שנים התהלך ר' יצחק ועולמו חרב עליו, כלפי חוץ השתדל לשמור על ארשת שלוה, אך במסתרים בכתה נפשו על הקלון שהמיט עליו בנו יחידו. כשבאו וסיפרו לו שאיזידור בילה את יום הכיפורים ב'חינגא' במסעדת טריפה, פקע ליבו והוא מת במקום. אותו יום נטמן בבית העלמין הישן של אורשיווא.

בתום ימי ה'שבעה' אותם נאלץ איזידור לקיים בחריקת שיניים, פיטר מיד את המנהל, "מעתה אני הוא בעל הבית היחיד כאן" הטיח בפני העובדים המבוהלים עת גירש את כל הפועלים שומרי תורה ומצוות.

זמנים חדשים הגיעו, בית החרושת שוורץ שהיה סמל ודוגמא לכשרות, הפך לבית חרושת טרייף שייצר

קרוב לשמונים שנה כי בוודאי הוא חלש מאוד לכן הראה יעקב את גבורתו כי כוחו במתניו. **(שערי שמחה)**

הפעם ילווה אישי אלי על כן קרא שמו לוי

כל זמן שהיה לו ב' בנים החזיקה אותם בשני ידיה אבל עכשיו שילדה השלישי צריך בעלה לבא עמה לעזרה ולכן אמרה הפעם ילווה אישי אלי. ולכן כאן קרא יעקב שמו אבל בשנים הראשונות לא קרא יעקב שמם אלא אמם קראה שמם.

(כתב סופר)

אויף שבת

נקניקים של 'דבר אחר', יהודים כשרים השתדלו לא לעבור ליד המפעל, הדירו רגליהם מן האיזור.

שנים חלפו... בשנת תרע"א הגיע לעיר, רב חדש וצעיר לימים. זה היה הרה"ק **רבי יואליש טייטלבוים**, בנו של הרבי הקדוש **חנניה יום-טוב ליפא מסיגעט**, בעל ה"קדושת יו"ט". אורשיווא הייתה עיר רבנותו הראשונה של הרה"ק מסאטמאר, לפני קראלי וסאטמאר. מיד עם הגיעו החל הרב הצעיר בן ה-42 לדאוג להרמת קרנה של התורה באורשיווא. ראשית חכמה פתח ישיבה והרביץ תורה לתלמידים. בד בבד עם זאת החל משליט את סמכות התורה ברמה. פורצי גדר מסוגו של איזידור שוורץ לא חסרו, והרב נאלץ להילחם קשות על כל קוץ ותג של יהדות. הייתה זו לכאורה מערכה אבודה מראש, העיר הייתה עדיין קרובה לצד הרפורמי ברובה, ורק קומץ של יהודים יראים ושלמים נותרו בה.

אותם ימים עמד איזידור להשיא את בנו הבכור. השמועה אמרה כי בחתונה יהיו ריקודים ומחולות מעורבים. הרב ששמע על כך מיהר להכריז "לא יקום ולא יהיה". הכל ציפו במתח לחתונה, לקהל הרחב לא היה ספק כי הרב יפסיד במערכה הצפויה, וכי מה נחשב רב צעיר וקנאי נגד החרשתן הגביר-אדיר שהכל יראים מפניו וסרים למשמעתו? בתחילת הערב בא לבית הרב שליח קצר נשימה והפסיקו באמצע שיעורו, "זה התחיל, יש ריקודים מעורבים בחתונה"!

רבי יואליש סגר את הגמרא באנחה כבדה, הוא לבש את מעילו ובלוויית שנים מתלמידיו יצא אל המקום. דממה השתררה באולם הענק המפואר כשנכנסו הרב ושני תלמידיו, דמותו הקורנת אור יקרות של רבי יואליש לא השתלבה בנוף הפרוץ שמסביב. קולות השירה והריקוד גוועו כמאליהם.

רבי יואליש עלה על שולחן, "איסור תורה חמור לרקוד בתערובת אנשים ונשים" הכריז בתקיפות ובקול רם שנשמע היטב בכל האולם, עיניו יקדו כגחלי רתמים, "מי שירקוד במעורב ישלם על כך ביוקר!"

דממה קפואה השתררה באולם. מעגלי הרוקדים התפרקו בן שניה. אבי החתן רץ בפנים סמוקות מכעס לעבר הרב. "באת להשבית את שמחתי? על אפך וחמתך נמשיך לרקוד כאן במעורב, אנשים ונשים יחדיו!" "לא יהיו כאן ריקודים מעורבים!" רעם קולו של הרב, "לא ארשה זאת בשום פנים ואופן".

איזידור רתח מזעם, "כן יהיו" רקע ברגליו על הארץ, "לא רבנים פאנאטים יכתיבו לנו מה לעשות. המשיכו לרקוד" קרא בגרון ניחר לעבר המוזמנים. "אם תיאות להישמע לדברי - מוטב" ,ענה הרב בשלוה, "ואם לא, תשלם על כך ביוקר". חושיו של איזידור נאטמו לחלוטין, הוא רצה להפגין בפני אורחיו עד כמה אינו מתפעל מהרב הקנאי ושאל אותו בלגלוג, "שמא תאמר לי מה יקרה ליי?"

הרב הביט בו במבט צונן, "אתה תיטחן!" (די ועסט צימאהלן ווערין) "שמעתם"? פרץ איזידור בצחוק קולני, "שמעתם מה אמר הרב, אני אטחן. חי חי חי". קולות צחוק פרוע ליוו את הרב בצאתו מן האולם. המחותן ואורחיו לא כילו לשחוק מהרבי ומדבריו המוזרים כל אותו הלילה.

לפנות בוקר הסתיימה החתונה העליזה. מאות ההוללים התפזרו איש איש לביתו. גם איזידור ואשתו הלכו לביתם לנוח במקצת לאחר הלילה העליז. איש חרוץ היה איזידור, שעתיים-שלוש של שינה הספיקו לו, בבוקר השכם רץ אל בית החרושת שלו, לפקח על הייצור. מאז ומתמיד דגל בשיטת: "העסקים קודמים לכל". בחפזונו לבש את החליפה המהודרת ביותר שלו, זו ששימשה אותו אמש בליל כלולות בנו.

עם כניסתו למפעל הוכה בתדהמה, הפועלים שלא ציפו לבואו בבוקר שלמחרת נישואי בנו בכורו, עמדו שקועים בשיחה קולחת והמכונות דממו. "כל הפועלים אל המכונות" צווח איזידור בכעס. בפנים מאיימות התקרב אל מטחנת הבשר הגדולה ולחץ על הכפתור, הלהבים הענקיים החלו מסתובבים מיד במהירות מסחררת ואיזידור דחף את הפועל הממונה לעבר המטחנה, שיתחיל לעבוד...

הפועל המבועת לא הבין את המהתלה וצרח למראה הלהבים המאיימים המסתובבים כה קרוב אליו. מתוך בהלה נתפס בידיו בבגדיו המהודרים של המנהל.

איזידור ראה למרבה הכעס כיצד מתמלאת חליפת הנישואין החגיגית שלו בכתמי דם ושומן והדם עלה לראשו, בשאט נפש הדף ממנו והלאה את הפועל המצווח על חלוקו המטונף. הפועל נאבק על חייו.

קול שוועה נוראה הדהד לפתע בין כתלי בית החרושת, איש לא ידע איך, אבל בגדיו של המנהל הסתבכו לפתע בין הלהבים המסתובבים במהירות גבוהה. הפועלים הסבו את עיניהם, לא לראות את המחזה הנורא איך הופך מנהלם לעיסת בשר בין שיני המטחנה הגדולה...

כמה פועלים שהתעשתו זינקו מיד ולחצו על הכפתור להפסיק את פעולת המטחנה, אך הם איחרו בכמה שניות.

איזידור שכב בתוך המטחנה הגדולה כשכל גופו שסוע ומדמם. הוא נפח את נשמתו בייסורים קשים.

"**הרב היתרה** בו אמש שהוא ייטחן, אם לא יפסיק את הריקודים המעורבים, וזה מה שקרה", התלחשו האנשים בעת ההלוויה העצובה. "איש קדוש הוא הרב!"

המקרה המזעזע התפרסם מיד בכל הסביבה, ומני אז חרדו הכל למוצא פיו של הרב ששמו נודע מאז בכל המדינה כאיש אלוקים קדוש. גם פניה של העיר שונו ללא הכר, וכשעזב רבי יואליש את אורשיווא כעבור 41 שנה, (כדי לכהן בק"ק קראלי ולאחמ"כ בעיר סאטמאר) השאיר שם מאחוריו קהילה יהודית מפוארת.

חודש כמ"ש 'נותנים לבתולה י"ב חודש להכין צרכיה', ונראה לומר שמאחר שכל מגמתו ומטרת חייו של יעקב אבינו היתה שלא יצא פסול בזרעו כמו שיצאו מאבותיו ולכן ביקש והיה ה' לי לאלוקים וכמ"ש רש"י הק' שלא ימצא פסול בזרעו מתחילה ועד סוף והתבונן כי סיבת הדבר מפני שאברהם נשא את הגר ורבקה גדלה בבית מזוהם והוא היה כבר אז בן שבעים ושבע שנים אבל ידע שרחל נתגדלה ג"כ בבית מזוהם של לבן הארמי ויש חשש שתהי' מושפעת מזוהמתו ואם ישא אותה במצב כזה הרי לא בטוח כלל שלא יצא פסול בזרעו ולכן ביקש להתעכב שבע שנים בביתו של לבן הארמי ללמד את רחל בשנים האלה הליכות הבית היהודי ולהשפיע עליה מקדושתו כדי לנתקה לגמרי מזוהמת בית אביה ואע"פ שלבסוף לבן החליפה בלאה לא נגרע כלום כי רחל מסרה ללאה את הסימנים שמסר לה יעקב וגם את כל אותם הדברים שלימד את רחל בשבע שנות העבודה כנזכר בתרגום יונתן ועצם שהותו של יעקב הקדוש בבית לבן השפיע על רחל ולאה לראות הליכות חיים של איש אלוקים קדוש הוא ולכן היתה לאה בוכה ומתפללת שתזכה להינשא ליעקב ובכך התנתקה לגמרי מזוהמת בית אביה.

ובזה יבואר מדוע אמר לבן הבנות בנותי הרי לא היה שום ויכוח על זה וכולם הודו שהם בנותיו אבל לפי מה שאמרנו שע"י עבודתו והשפעתו של יעקב ברחל ולאה לא היה יותר שום זיקה וקשר נפשי אל אביהן והן נחשבו כנכריות אליו ע"כ היה נזקק לומר הבנות בנותי.

(מרן שבט הלוי זי"ע)

ויצא יעקב מבאר שבע

במדרש הובא שיעקב אמר שיר המעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי וכו' ידוע כי כל הניסים שהקב"ה עושה ע"י נביא הם 'יש' מ-'יש' וכמ"ש אלישע לשונמית מה יש לך בבית, אבל מה שהקב"ה עושה בעצמו הוא 'יש' מ-'אין' כמו שברא שמים וארץ יש מ-אין, כמ"ש: 'תולה ארץ על בלימה' וכאן לא היה ליעקב כלום ולכן התפלל עזרי מעם ה' – לבדו, שהוא יכול לברוא יש מאין וזהו "מאין" יבא עזרי, מעם ה' עושה שמים וארץ – יש מאין. **(תורת מהרי"ץ)**

מה זאת עשית לי הלא ברחל עבדתיך ולמה רימתני

יש להבין למה חזר לשאול אותו "ולמה רימתני" הלא היינו הך וזה כלול בשאלה הקודמת, ויש ליישב כי יעקב היה מסופק מדוע לא נתן לו את רחל, ייתכן שרחל לא רצתה להנשא ליעקב ולא רצתה לביישו ולכן מסרה הסימנים ללאה או שרחל הסכימה להנשא ליעקב ורק אביה מנעה בזה, וזה הפירוש ולמה רימתני כלומר מה הסיבה שרימת אותי האם רחל היא הסיבה או אתה הסיבה ולבן ענה לו לעולם רחל מסכימה להנשא לו והראיה מלא שבוע זאת ותקבל אותה והסיבה שנתתי את לאה היא שלא נהגו במקומינו ליתן הצעירה לפני הבכירה. **(כתב סופר)**

ויקח את האבן

לשון יחיד כתיב, ומקודם כתוב 'מאבני' לשון רבים, אלא שעשו מריבה ונהיה אבן אחת, כך מסביר רש"י, ולכאורה מה הרוויחו בזה הרי יעקב ישן על קצה אחת ועל השאר לא, ושוב יהיה להם טענה, אלא מכאן אנו רואים שאם יש אחדות אין קנאה וטענות וכל אחד שמח בשמחת חבירו.

סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה

'סולם' בגמטריא ממון, 'מוצב ארצה' זה דבר גשמי וארצי, ואף על פי כן 'וראשו מגיע השמימה' שעל ידי צדקה וחסד ושאר מצוות שעושים עם הממון, יכול להגיע לקבל שכר נצחי מן השמים, 'ומלאכי אלוקים' אפילו מי שבמדרגת מלאך 'עולים ויורדים בו' עולים עליות ויורדים ירידות ע"י הממון, כי תלוי מאוד מה עושים עם הממון, ולמה משתמשים בו.

(בשם הריב"ש)

אכן יש ה' במקום הזה

בי"ד שנים קודם לכן שהה בישיבת שם ועבר, ועבד את ה' בלימוד תורה ועבודת התפילה, אבל לא בשינה, כי חשב וכי איך אפשר לעבוד את ה' בשינה, אבל כאשר הגיע למקום הקדוש הזה 'וילן שם כי בא השמש' וישן ויחלום על הסולם ועל המלאכים, וראה דברים נשגבים וה' דיבר עמו והבטיח לו הבטחות שונות, ראה והבין שאפשר להגיע לעבודת ה' גם ע"י שינה, ולכן כשהקיץ משנתו אמר 'אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי' שאפשר לעבוד את ה' מתוך שינה. **(אוהב ישראל)**

וישם אותה מצבה ויצוק שמן על ראשה

מה טעם יצק שמן על האבן, אלא בדברי הנדר אשר נדר יעקב אמר בסוף דבריו, שאם יזכה לכל הדברים אשר ביקש מה', יבא לכאן בחזרה ויעבוד את ה' על האבן הזאת, כלומר יקריב קרבן, וזה יהיה לאחר כ"ב שנים, וא"כ איך יכיר האבן אחרי שעברו שנים הרבה, לכן יצק עליה שמן, וידוע שהכתם שנוצר משמן נשאר הרבה זמן ואולי לנצח, ולכן כדי שיהיה לו סימן שזה הוא האבן, שפך על גביה שמן.

(רד"ק ורבינו בחיי)

ומהיכן היה לו שמן

הרי ידוע שאליפז רדף אחריו ולקח לו כל חפציו א"כ מנין לו שמן זה, ויש לתרץ כי באמת נשאר לו רק המקל כמ"ש 'כי במקלי עברתי את הירדן הזה', והמקל היה חלול ומילא אותו בשמן ושם פתילה בכדי שיוכל ללמוד תורה בלילה, ומשמן זה יצק על האבן.

(פענח רזא)

ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש

יש להבין מדוע צריך לפרט שהלחם הוא לאכול והבגד ללבוש, והרי דבר פשוט הוא ומובן מאליו,

ותקרא שמו יששכר

הנה באמת היה לה לקרוא לו 'שָׂכָר' כמו שאמרה 'נתן אלוקים שכרי' אבל ידעה ברוח קדשה שבניה יעשו שותפות זבולון יעבוד ויפרנס את אחיו והרי יש תרי"ג מצוות וז' מצוות דרבנן בסה"כ תר"כ עולמות, וחצי מזה מגיע לזבולון וא"כ נשאר לישכר רק 'שי' עולמות ולכן קראה לו יששכר כלומר 'יש' שכר, וזהו להנחיל לאוהבי יש ולא תר"כ כי ואוצרותיהם אמלא לתת לב' השותפים לכל אחד שי עולמות.

(רבי יהודה אסאד)

אעבדך שבע שנים ברחל

יש להבין מדוע הציע יעקב לכתחילה לחכות **שבע שנים** עד נשואי רחל ולא ניסה שאולי יסכים לבן ל-י"ב

פניני המדרש

ויקח מאבני המקום

רבי יהודא אומר יעקב היה מהרהר ואומר האם אזכה להעמיד שנים עשר שבטים, מה עשה? נטל שנים עשר אבנים ונתנם תחת ראשו ואמר אם ייעשו כולם אחד יודע אני שאזכה להעמיד י"ב שבטים שנאמר ויקח מאבני המקום ונעשו כולם אבן אחת.

(מדרש תהילים צ"א)

והאבנים תהיינה על שמות בני ישראל אבני החושן אמר ר' חזקיה אלו האבנים יקרין עילאין דאתקריא אבני המקום ששם יעקב מראשותיו נפרדו אח"כ ונעשו י"ב אבני החושן, וכמו שיש י"ב שעות ביום וי"ב שעות בלילה, כך יש י"ב אבנים בחושן.

(ילקוט ראובני פר' תצוה)

ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש

"לי" בגימטריא מ' כנגד מ' שנה שהיו במדבר והתפלל כאן יעקב עליהם שיהיה להם לחם לאכול זה 'המן שירד מן השמים', ובגד לבוש זה כנגד 'שמלתך לא בלתה מעליך'.

(ילקוט ראובני פר' ויצא)

ויקץ יעקב משנתו

'ממשנתו' מתוך שהורגל ללמוד בהתמדה יומם ולילה לא שקט גם בחלומו מלללמוד, אל תקרא משנתו אלא ממשנתו.

(בעל הטורים)

והנה סולם מוצב ארצה

איתא בספה"ק אשר סמא"ל ר"ת סיום מסכת אין לעשות, כי הס"מ אין מניח לעשות סיום מסכתות, אבל יעקב התגבר והנה "סלם" ר"ת סיום מסכת לעשות, וזה שאומרים בסיום המשניות 'עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שי עולמות שנאמר להנחיל לאוהבי יש' וזה אכן "יש" ה' במקום הזה.

(עטרת ישועה)

ועיני לאה רכות

בס' מושב זקנים עה"ת פ' יתרו עה"פ כה תאמר לבית יעקב אלו הנשים, למה זכו הנשים לשמוע תחילה את דבר ה' מפני זכותה של לאה שהיתה נותנת על לבה טבלא של זהב ובה חקוק 'תורה ציוה לנו משה מורשה קהלת יעקב' ובה היתה הוגה יומם ולילה עם צאצאיה ולכן עיני לאה רכות מזהרורית של הטבלא של זהב (שהיה מסנוור את עיניה)

(מושב זקנים-יתרו)

דודאים

במושב זקנים פ' ויחי כתוב וז"ל בשעה שחותכים הדודאים מן הארץ כל השומע קולם מיד מת, ולוקחים חמור זקן ומרעיבים אותו וחופרים סביבות הדודאים ובורחים האנשים למרחוק כדי שלא ישמע הקול, והחמור בשעה שהוא רעב מוציא הדודאים ושומע את הקול ומיד מת, ולאחר זמן חוזרים ומוצאים את החמור מת והדודאים מושלכים בארץ.

בספר 'חמדת ימים' להרב שלום שבזי מתימן איתא דודאים הם יסמין בלשון ערבי, והוא שושנה לבנה קטנה וריחה טוב ונקראת גם חבצלת השרון דפירושו 'נמברוזו', ופירש רבנו בחיי שזה אילן במדבר דמות אדם לו ויש לו חבל מטבורו לארץ והתולשו מת ובא ראובן וקשר חמור עליו וחזר אח"כ ומצא החמור מת והאילן תלוש, והבין מזה שיש בו ממש והביא לאמו.

ויצא יעקב

אין כאן המדובר ביציאה מבית אביו כי זה כבר נזכר בסוף פר' תולדות אלא הכוונה ליציאה מיציאה מישיבת שם ומישיבת עבר שהיה שם ז' שנים במדרש שם וז' שנים במדרש עבר, וזהו יושב אהלים כי יעקב אבינו אהב את השביעיות ולכן אמר ג"כ ללבן אעבדך שבע שנים ברחל א"כ בס"ה היו ג' יציאות, א) מבית אביו, ב) מבית שם, ג) מבית עבר, ושלשתם רמוזים במילים מ'ב'א'ר' ש'ב'ע' – אב, שם, עבר.

(ש"ך עה"ת)

והנה מלאכי אלוקים

הוזכר בזוה"ק כיוון שמגיע אדם לגיל י"ג שנה נמסרו ב' מלאכים להעיד על כל מעשיו ואם עושה מצוות ומע"ט יש להם עלוי ומעלה ושמחה שנמסרו לאדם כשר והגון ואם עשה מעשים רעים הם מתאבלים על שנמסרו לאדם כזה.

(שם)

ויצק שמן על ראשה

אחר שנזדמן לו שמן ויצק על ראשה נפתחה הארץ וירדה האבן עד עמקי התהום ונעשית סניף לארץ ועליה היכל ה' עומד ונקראת אבן השתייה שממנה הושתת העולם.

(שם)

אלא שיש אנשים, שיש להם הרבה אוכל אבל אינם בקו הבריאות, ואינם יכולים לאכל וכן יש להם בגדים רבים אבל שוכבים במטתם חולים רח"ל, ואינם יכולים להלבישם, לכן אמר יעקב 'לחם לאכול ובגד ללבוש' ובכלל זה גם בריאות הגוף.

עוד יש לומר על פי המדרש המובא בספר **'פני דוד' מהחיד"א**, דכאשר עשו שלח את אליפז בנו אחרי יעקב להרגו, אחר דין ודברים ביניהם הסכים אליפז לקחת את כל רכושו של יעקב כדי לקיים בזאת 'עני חשוב כמת', וכן לקח כל מלבושיו, וכל המתנות והאוכל שנתן לו יצחק אביו שיהיה לו על הדרך, ולחלק מתנות לבנות לבן שישא אותם, הכל לקח לו אליפז והשאירו בלי בגדים ונכנס יעקב לנהר, וביקש מה' שיזמין לו בגדים שיוכל לצאת מהנהר ולהתקיים בעולם, והזמין לו הקב"ה פרש אחד על סוסו, שבא להתרחץ בנהר וטבע שם למוות, ואז יצא יעקב מהנהר ולקח מלבושו של הפרש ההוא ורכב על סוסו, עד שהגיע לישיבה של שם ועבר, ושם למד י"ד שנים, עד שישכחו המעשה הזה, כדי שלא יעלילו עליו שהוא הרג את הפרש ולקח בגדיו וסוסו, וא"כ מובן שפיר מדוע הזכיר בתפילתו 'לחם לאכול ובגד ללבוש' שהבין בעצמו כמה חשוב דברים אלו אחרי שעברו עליו הנסיונות האלו.

(חיד"א)

לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו

הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן היה מפרש את הכתוב "לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו", רבונו של עולם, אם ח"ו לא עת האסף המקנה - עדיין לא הגיעה עת הגאולה לאסוף ולקבץ את צאן הקדשים. אזי 'השקו הצאן ולכו רעו' - על כל פנים תן להם פרנסה בשפע.

(שרפי קודש)

ויהי בבוקר והנה הוא לאה

אמרו חז"ל שיעקב שאל בבוקר את לאה הרי בלילה קראתי לך 'רחל' ועונית לי שאת רחל, אמרה לו לאה וכי לא כך עשית אתה לאביך שאמרת 'אנכי עשו בכורך' וא"כ למדתי ממך, וצריך לדעת כי אין זה כפשוטו, כאילו אמרה ליעקב אתה לא אמרת אמת לאביך ולכן גם אני לא אמרתי אמת לך, חס ושלום לומר שזה היה הדין ודברים ביניהם, אלא הפירוש הנכון הוא דהנה העולם היו אומרים שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן, הגדולה לגדול והקטנה לקטן, דהיינו לאה הגדולה צריכה להינשא לעשו הבכור, אבל אליבא דאמת עשו אינו הבכור, כי מכר את בכורתו ליעקב, וא"כ יעקב הוא נעשה הגדול, ולאה צריכה להינשא לו, וזאת אמרה לאה, הרי אמרת 'אנכי עשו בכרך' ובוודאי אין זה שקר, כי אתה באמת הבכור, ואם קנית חלקו א"כ אני שייכת לך, כי אתה הגדול ואני גם הגדולה.

(עבודת ישראל)

מלא שבוע זאת

להבין היטב מה היה הוויכוח בין יעקב ללבן כתב ה'חתם סופר' ז"ע שיעקב התחיל למנות השבע שנים שעבד בשביל רחל מהיום שבא לבית לבן, ולבן אמר ליעקב שחודש ראשון עבד יעקב בחנם, כמ"ש 'הכי אחי אתה ועבדתני חינם' אבל עפ"י ההלכה לא יכל לבן להפקיע עצמו מלשלם ליעקב על החודש הראשון, ולכן בא יעקב לבקש את רחל כאשר לפי החשבון שלו, עבר כבר שבע שנים מיום שהתחיל לעבוד, אבל לבן לשיטתו יש עדיין חודש שלם, ולכן אמר לו 'מלא שבוע זאת' כוונתו גמור את כל השבע שנים לגמרי, אבל נתן לו בסוף את לאה, והנה ליעקב היה טענה הרי אמרתי לך ברור, אעבדך שבע שנים ברחל וכו' ואפילו אם אתה רוצה להשיא קודם את לאה, כי היא הגדולה, הרי יש לך שבע שנים שלימות, ומדוע לא מצאה שום שידוך בשבע שנים אלו, אמר לבן אני רציתי להשיא אותה בחודש זה קודם רחל אבל אתה באת בחודש יותר מוקדם ממה שחשבתי, ולכן נתתי אותה לך, כי לא הספקתי עדיין להשיא אותה, וכן גם בהמשך הפרשה כאשר יעקב הלך לביתו, לבן החזיקו לבורח ורצה להחזירו שיעבוד עוד ל' יום ואח"כ ילך כמדובר, אבל יעקב לשיטתו כבר נגמרו השנים שהיה צריך לעבוד ולכן הלך מאתו.

(חתם סופר)

הנה אמתי בלהה וכו' ואבנה גם אנכי ממנה

איתא בספרים שראוי שיהיה בשם של האשה אות ה' וזו סגולה לבנים, וכמ"ש בפ' ויגש 'הא לכם זרע' וכיון שלא היה אות ה' בשמה של רחל, לא היה לה הסגולה הזאת ולכן לקחה את אמתה בלהה שיש בשמה שני פעמים ה', אחד בשביל עצמה ואחד בשביל רחל, ויפקדו שניהם, וזהו 'ואבנה גם אנוכי ממנה'.

(פירוש הטור עה"ת)

הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה

וכן שמעתי מאא"ז זצלה"ה לכן נקראים בני ישראל "יהודים" על שם שמודים להשי"ת על כל דבר קטן וגדול, שיודעים ומכירים שהכל ממנו יתברך.

(שפת אמת)

הפעם אודה את ה' ותעמוד מלדת

האדם צריך תמיד להודות על העבר ולבקש על העתיד כמובא בשו"ע או"ח וכאן היה רק הודיה על שעבר ולא היה תפלה על לעתיד לכן עמדה מלדת.

(טור עה"ת)

הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי

חז"ל אמרו אם פגע בך מנוול זה (היצר הרע) משכהו לבית המדרש, וע"י לימוד התורה, ילך ממנו היצה"ר, ואם לאו יש עצה אחרת והוא, שיזכיר לו יום המיתה, ואז ילך ממנו החשק לעשות עבירה, אבל החסרון בעצה הזאת הוא שזה גורם לעצבות, משא"כ לימוד התורה שגורם שמחה לאדם כנאמר 'פקודי ה' ישרים משמחי לב'

וחז"ל אמרו נשים במאי קא זכיין ופי' איך יצחו את היצה"ר הרי אין להם מצוות לימוד התורה, וה' אמר בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין, ומתרצת הגמרא, ע"י שמשלחים את בניהם ללמוד תורה, בזה כוחם לנצח יצרם, ולזה אמרה רחל 'הבה לי בנים' ואוכל לנצח היצר ע"י גידול הבנים לתלמוד תורה 'ואם אין מתה אנכי' אצטרך להשתמש בעצה של יזכיר לו יום המיתה וזו אינה עצה מעולה דיכולה להביא האדם לידי עצבות.

עם אשר תמצא את אלהיך לא יחי' נגד אחינו הכר לך מה עמדי וקח לך,

פירוש, אף אם תמצא את אלהיך, מה שווה לך, "לא יחיה" הלא אין לו שום חיות כלל, ואינו כלום, "הכר לך מה עמדי", שאנו מאמינים באלקים חיים, "וקח לך" אמונה אמתית זאת, שתאמין בה' אלוקינו, שהוא חי לעד וקיים לנצח.

(מרן מהרי"ד זצוק"ל)

מזלא טבא וגדיא יאה

כסא דברכתא קדם החסיד המפואר,
המנהל הדגול, ידיו רב לו בחינוך ילדי
ישראל לתורה ולעבודה
הרה"ח רבי **יצחק אהרן קליין** שליט"א
לרגל השמחה במעונו
באירוסי נכדתו בשעטומ"צ
ובלידת הנינה בשעטומ"צ
יהא רעוא שיזכה וירוה רוב תענוג ונחת דקדושה
מכל יוצאי חלציו ותלמידיו כבניו לאורך ימים
ושנים טובות מתוך בריות גופא ונהורא מעליא
הנהלת הת"ת התלמידים המחנכים

מזלא טבא וגדיא יאה

בלב מלא שמחה וצהלה, ברכותינו הלבביות
על ראש תעלה, נשגר בזה ברכת מזל טוב
לכבית וחמה למחנך הנכבד והנעלה
הרב **שמשון גרינוולד** שליט"א
לרגל השמחה במעונו
בלידת הנכד
יהא רעוא שיזכה לרוות רב נחת דקדושה מכל
יוצאי חלציו לאורך ימים ושנים טובות, מתוך
בריות גופא ונהורא מעליא, אכי"ר.
הנהלת הת"ת התלמידים המחנכים